

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ТА СЛОВНИК ІМЕН

До словника включено матеріали, зібрані автором під час проведення експедиції. Розміщені в словнику терміни стосуються в основному ремесел та промислів. Матеріал викладено в далеко не повному об'ємі. Це лише попередні матеріали, які мають спонукати мовознавців та діалектологів до поглибленого вивчення мовної культури українського народу під час наступних експедицій.

Словник імен укладено за матеріалами "Книга пам'яті України: Вінницька область".— К., 1995. — С.175-185 та за експедиційними матеріалами, записаними в с.Стіна.

А

АРЕРАТ - Арарат (гора).

АРЦАБ - дерев'яна коробка для вікна або дверей.

АНТОНІ - Антоніна (форма звертання).

Б

БА - бабко (форма звертання).

БАБА - спосіб пов'язування головних уборів заміжніми жінками.

БАДЬО — чоловік старшої сестри.

БАНБАК - полотно домашнього виготовлення ткане з фабричних бавовняних ниток.

БАТЕЛЬНЯ - дерев'яний інструмент для розбивання вимочених стебел конопель.

БАТКИ - різнокольорові смуги виткані на веретах та обіцятах.

БАТКА В БАТКУ, ПРОСТО В БАТКУ - орнаментальний мотив, який використовувався при тканні верет та простих обіцят.

БАТКА В БАТКУ З КВІТОЧКАМИ - орнаментальний мотив, який використовувався при тканні обіцят.

БАТКА В БАТКУ З ЛИСТОЧКАМИ - орнаментальний мотив, який використовувався при тканні обіцят.

БАТКА В БАТКУ З ПАВУЧКАМИ - орнаментальний мотив, який використовувався при тканні обіцят.

БАРАШКОВА ХУСТКА - тепла чорна хустка, прикрашена крученою ниткою.

БАШЛИК - головний убір (каптур з довгими китицями), який одягали поверх шапки.

БЕЗТАРКА - різновид воза з глибоким ящиком для перевезення обмолоченого зерна.

БЕСАГИ - дві ткані торбини, які носили через плече.

БЕЦ В ЯРОК І ВІДПОЧИВАЄ - впала в ярок і відпочиває.

БЕШИГА (ПРИСТРІГ) - хвороба при якій душе груди, як ядуха.

БИНДА - стрічка.

БИРКА - вівця.

БИЯК - деталь ціпа.

БІГУС - тушена капуста з м'ясом.

БІДИ - дитяча хвороба (кажуть "дитина впала в біди").

БІЛЬ БІЛИТИ - вибілювати полотно.

БІЛЯНКА - весільна сорочка вишита білими нитками.

БОЛЯЧКИ - болячки.

БОНБАШ - кутаси у барашкових хустках.

БРИЧКА - транспортний засіб на двох колесах.

БРІДОК - мілина на річці з камінням, де вимочували коноплі.

БУКША - деталь колеса воза.

БУРКА - різновид верхнього одягу виготовленого з сукна.

БУРКА З КАЛОЮ - бурка з капюшоном.

БУТ - рваний камінь.

БУЧОК - дерев'яна палиця.

В

ВАЛОВИНА, ВАЛІВЦІ - товста нитка прядена з клоча; тканина для мішків і верет.

ВАЛОВИНИ НАРОБИТИ - наткати полотно на верети та мішки.

ВАЛЬКИ - глиняно-солом'яні "цеглини", з яких зводили стіну хати.

ВАЛЬКУВАТИ ХАТУ - споруджувати стіну хати з вальків.

ВАРСТАТ - верстат.

ВАСИ - Василю (форма звернення).

ВАТАГ - так у с.Вила називають драбини (деталь ящика воза).

ВАШКИ - деталь кінської збруї.

В ГРУДЬОХ - в грудях.

ВЕРЕТА, ВЕРЕТКА - домоткане рядно зшити з двох пілок.

ВЕРША - риболовна снасть виготовлена із лози; сучасні верші - металеві.

ВЕРШИТИ ХАТУ - закінчувати пошиття верхньої частини даху хати.

ВЕЧЕРЯ - страви зав'язані в хустину, які мо-
лода бере з собою, щоб мати чим пригостити свек-
руху і поїсти сама.

ВИБЛЮВАТИ, ВИМОРОЖУВАТИ ПО-
ЛОТНО - процес відбілювання полотна природнім
шляхом (на сонці і на морозі).

ВИГІН - пасовище.

ВИКИДАТИ КОНОПЛІ НА БЕРЕГ - вий-
мати з води вимочені коноплі.

ВИЛОГИ - комірці.

ВИМИКАТИ КОНОПЛІ В ГОРСТКУ - ви-
бирати коноплі в жменю.

ВИНОГРАД - орнаментальний мотив, що ви-
користовувався при тканні рушників та у вишивці
сорочок.

ВИПОЛІСУВАТИ КОНОПЛІ - виполіскувати
вимочені коноплі.

ВИРОБЛЯТИ ПОТАЇ - прорізати в клепках
канавки, в які вставлялося дно діжки.

ВИШНЯМИ - орнаментальний мотив, що ви-
користовувався при тканні рушників.

ВИЯШКИ - інструмент для змотування ниток
у клубки.

ВІДПУСТ - храмовий празник, який у Стіні
святкують на Миколи весняного.

ВІЄ, ВІЯ - дишель, який з'єднував ходову час-
тину воза з ярмом.

ВІЛНА - вільна, має право.

ВІНЕСЛИ - винесли.

ВІНЧУЄМО - поздоровляємо.

ВІХОР - вихор.

В'НА - вона.

ВОЛОК - риболовна снасть.

ВОЛОКНО - гнійна рана, в якій руйнується
кісткова тканина (по медичному — панарицій).

ВОЛОКНО ВІДПУСТИЛО - конопляне во-
локно, яке вже вимокло.

ВОЛОКОНЕЧКО - тонкі конопляні волокна.

ВОРОЗКИ - деталь кінської збруї.

ВОРОЧОК - деталь верші.

ВРОКИ (УРОКИ) - наврочення, зурочення.

ВУШКА - кривулька з тіста, якою прикрашають
калач нанашкам.

ВШИВАЛЬНИК - шкіряний ремінець, яким
морщили (стягували) верх постолів.

ГАРАБА - гарба, різновид воза.

ГЕПИ - глузлива назва дівчат і жінок, які
носили широкі спідниці на брижах.

ГИЖКИ - холодець із шаром жиру по верхній
поверхні, або жирний холодець.

ГЛАДУЩИК - глечик для молока.

ГЛИНИСЬКО - місце для видобування гли-
ни (для гончарства).

ГЛИЦІ - деталі драбини воза (полудрабків).

ГОБРАЗ - образ, ікона.

ГОЛОВАЧ - житній сніпок для покривання
даху хати.

ГОЛУБИ - весільний калач (коровай) молодих.

ГОЛУБКИ - калачі у вигляді пташечки, які
роздавали дітям, коли помирала дитина.

ГОРНО - спеціальна піч у кузні для розі-
грівання заліза.

ГОРНЯТКО - малий горщик для приготуван-
ня невеликої кількості страв.

ГОРСТКА - жменя вибраних конопель.

ГРЕЧНА ПАННА - різдвяний обряд вша-
нування парубочою громадою дівчини ("гречної
панни").

ГРИБІННЕ ПОЛОТНО - полотно виготов-
лене з пачісок і миканки та виткане в 10 пасом.

ГУРДА - страва.

ГЕСТКА - уставка на ширину плеча, до якої
пришиваються передня та задня пілки жіночої со-
рочки; вишивка на передній частині гестки.

ГУЦКИ - гудзи у структурі деревини: дереви-
на з гудзами непридатна для бондарних виробів.

Д

ДАРМОЙ - решето з великими отворами.

ДЕРГАЛЬНА ЩІТКА - велика металева
щітка для вичісування конопель.

ДЕРГАТИ - вичісувати коноплі на дергальній
щітці.

ДЕРЕН - кизил.

ДЕРТИ ЛИЧА - процес відділення волокон з
матірки, які використовувалися для сукання мо-
тузки.

ДЖИГВАС - напій з калини, малини, цукру
та браги.

ДИРИВЛЯНИКИ - різновид чобіт на дере-
в'яній підшві.

ДИШЕЛЬ - товста дерев'яна жердина, яка
з'єднує віз через упряж з кіньми.

ДИШЛИКИ - дерев'яні жердини, які викори-
стовуються при запряганні у воза одного коня.

ДОБРУВАТИ - добре жити.

ДОВБАНКА - різновид діжки.

ДОГИЦАТИ - доїхати.

ДРАБИНА - деталь ящика воза.

ДРОЧИЛО - тоненька вишита смуга орнамен-
ту на низу підтички, яку видно з-під спідниці.

ДУБЛЯЧКИ - вулики-дуплянки: доверху ширші, донизу вужчі, накривалися кам'яними плитками.

ДУБОВЕ ЛИСТЯ - орнаментальний мотив, який використовувався при тканні килимових обіцят.

ДУБОЧКАМИ - орнаментальний мотив, який поєднував зображення жолудя та двох листків; використовувався при тканні килимових обіцят та у вишивці рушників.

Ж

ЖГУТА - нитка фабричного виготовлення, яку використовували в 70-90-х рр. ХХ ст. при тканні килимів та килимових виробів.

ЖОЛОБ - кам'яне корито, яке розміщували біля криниць для напування худоби.

ЖОЛУДИКИ - орнаментальний мотив, який використовувався на писанках.

ЖУФА - коржі з тертого пшона.

З

ЗАБИРАННЯ - ткацька техніка, яку застосовували при тканні рушників.

ЗАКАСАТИСЯ - загортання (піднімання) спреду спідниці і закріплення її поясом.

ЗАНІЗКИ - два прута, які ззовні з'єднували ярмо з притикою, утримуючи при цьому шії волів у ярмі.

ЗАПАСКА - незшита форма поясного одягу дівчат та жінок; так на Поділлі традиційно називають обгортку (горбатку).

ЗАПАРИ - зашпори.

ЗАП'ЯТОК - деталь чобота.

ЗГАРДИ - різновид герданів.

ЗГРЕБЛО - дерев'яна щітка з металевими зубцями-гачками для вичісування вовни.

ЗИГЗАГ - орнаментальний мотив у вигляді англійської букви S; використовувався при тканні килимових обіцят.

ЗІРКИ - орнаментальний мотив у вигляді 8-пелюсткової зірки-квітки, який найчастіше використовувався при тканні килимових обіцят.

ЗО - Зоню, Зою (форма звертання).

І

ІЗВОР - джерело [з молд.], теплиця.

ІЗНИЩИТИ - знищити. **ІТИ ЮЗОМ** - з'їжджати з гори із загальмованим колесом, яке зовсім не повертається.

Й

ЙГО - його.

Й

ЙГО його

К

КАВКИНІ ЧОБОТИ - чоботи виготовлені майстром Кавкою.

КАПИЦЯ - деталь воза; частина ціпа, яка з'єднує бияк з ціпилном.

КАПСУЛЬ - деталь воза.

КАПТУР - очіпок.

КАПУСНИК - ділянка городу біля річки для вирощування капусти.

КАПУСТА ЗАСИПАНА - капуста зварена з пшоном.

КАПЦІ - різновид взуття.

КАРТОФЛІ - картопля.

КАТРАГА - стодола.

КАЦАВЕЙКА - верхній одяг із фабричної тканини.

КАЧАЛ ОЧКА - техніка вишивання (різновид гладі).

КАЧКИ - деталь вияшків.

КВАС - розчин для виправки шкіри, який складався з ячменю, дріжджів та води.

КВІТКА - декоративна оздоба у вигляді квітки розташована на верху коменка; шлюбний знак молодого.

КВІТКИ - декоративні зборки на рукаві сорочки; частина головного убору дівчат.

КВІТОЧКИ - два пучечки барвінку, перев'язаних червоними нитками; з них починають плести молодій вінок; інші квіточки вінка складаються з чотирьох стебел барвінку та стебла васильку.

КИДАТИ ПОСНОВАНІ НИТКИ НА РИТКИ - рівномірно розмістити нитки на ритках перед їх навиванням на вал основи (навій).

КИРЛИГ - лісове джерело (нині називається Шипот).

КИРНИЦЯ - криниця

КИТИЦЯ - сніпок жита, зв'язаний з краю, для покривання хати.

КІЛОЧКИ - дерев'яні "цвяхи", які використовували при виготовленні взуття.

КІЧКА - головний убір заміжньої жінки.

КІШ - ємкість для зберігання зерна, виготовлена з соломи (солом'яник).

КЛАДКА - перехід через річку з однопільного стовбура дерева.

КЛАДКИ - перехід через річку з окремо лежачих каменів.

КЛАКА - толока (з молд.).

КЛЕПКА - деталь стінки бондарного виробу.

КЛПАКИ - деталь воза.
КЛОЧА - залишки волокон з терміттям, які використовували для прядіння товстих ниток.
КЛЮКВА - алича.
КЛЮЧ - інструмент для розминання шкіри у кушнірському ремеслі.
КОБИЛА - дерев'яний станок, який використовували під час виготовлення коліс до воза.
КОБИЛНИЦЯ - дерев'яний станок для витісування спиць до колеса.
КОВНІР - комір (сорочки).
КОВТКИ - різновид сережок.
КОВЧЕ - ковчег [Ноя].
КОЛАЧІ - калачі.
КОЛАЧ "В ДВІ ПЕЛЛОСТОЧКИ" - калач, який виготовляють (сплітають) з двох довгих розкачаних "пеллосток".
КОЛИВО - обрядова поминальна страва.
КОЛИВОРОТ - інструмент для сукання мотузок.
КОЛОДКА - деталь колеса воза.
КОМЕНОК - верхня частина димаря (комин); складається з підставки, власне коменка та квітки.
КОМІРЧИНА - невеличка кімната виділена з частини сіней.
КОРАЛІ - коралове намисто.
КОРКИ - деталь взуття (каблуки), які набиралися із багатьох шарів шкіри.
КОСИ - орнаментальний мотив у вишивці сорочок.
КРАКАНИ-три тонкі жердини, зв'язані у верху, до яких підвішувалася колиска з дитиною в полі під час жнив.
КРИЖІВНИЦЯ - деталь ящика воза (є передня та задня).
КРУЧЕНА КОЛИСКА - пристрій для гойдання молоді; прототип сучасного "колеса огляду", влаштовувалася на Великдень; була поширена в першій половині ХХ ст.
КУДЕЛЯ - кужіль з намотаною куклюю.
КУКЛА - найдовші та найкращої якості волокна конопель (з плосконі), з спеціально зав'язаними кінцями, які йшли на виготовлення найтоншого полотна (в 12-15 пасом).
КУПЛІ - вода, в якій купають малу дитину.
КУРИТИ ДІДА - старовинний звичай, при якому окурювали димом від свічки хреста на сволоці на другий святий вечір.
КУРТОЧКА - плечовий одяг з фабричної тканини (ластюка) чорного або темно-синього кольорів.
КУРТОЧКА З ФАЛДОЧКАМИ - куртка прикрашена складками-фалдочками.

КУТ АСИ - частина головного убору дівчини.
КУТЯ - обрядова страва.
КУЦЮБА - коцюба.
КУЧА - господарська споруда для утримування свиней.
КУШТУРА - дерев'яна лопаточка, щоб очищати ночви від тіста.

Л

ЛАСТЮК - фабрична тканина схожа на атлас, яка використовувалася для пошиття курточок.
ЛИНТА - орнаментальний мотив у вигляді кривульки з фасольками, який розміщувався у нижній частині підтички; техніка вишивки; тканина - пан-бархат.
ЛИЧА - товсті волокна з матірки, які знімали вручну, не подрібнюючи стебел; використовували для сукання мотузок.
ЛИЧАКИ - взуття виготовлене з липового лика.
ЛПАКИ - паливо із суміші кізняка та соломи висушене на сонці шляхом приліплювання до кам'яної стіни.
ЛОПАТЕНЬ - свердло для просвердлювання отвору в букші до колеса.
ЛУЧКА - різнокольорова вовняна нитка домашнього виготовлення, яку використовували для вишивання; була поширена на початку ХХ ст. .
ЛЮШНЯ - деталь воза.

М

МАЙ - гілки клена, якими прикрашають хату на Зелені свята.
МАКІТЕРКА - природна впадина, яка поросла лісом і чагарниками, за формою нагадує макітру.
МАЛАНКОВА СОРОЧКА - сорочка з узором вишитим чорними вовняними нитками.
МАЛАНКОВА ХУСТКА - одноколірна хустка середнього розміру з тороками.
МАЛАНКОВА ХУСТКА БРОНЗОВА - хустка прикрашена блискучими шовковими (бронзовими) тороками.
МАМАЛИГА - страва з кукурудзяних круп.
МАНІЖКА - деталь чоловічої сорочки; вишита частина сорочки.
МАНТИНА - верхній одяг із сукна.
МАСТИТИ СТІНИ - фарбувати стіни (білити стіни).
МАРІ - Маріє (форма звертання).
МАТІРКА - жіночі коноплі.
МЕДІВНИЧКАМИ - орнаментальний мотив, який використовувався при вишиванні рушників.

МИКАНКА - короткі конопляні волокна, які йшли на виготовлення ниток для товстих тканин (мішковини, верст, обіцят); теж саме що й пачіски.

МИНЬКЕТИ - манжети.

МІЗДРА - залишки жиру на шкірах.

МІТОК - міра ниток в повну кількість пасом, найчастіше в 6-15 пасом.

МІХ - пристрій для подачі повітря в ковальське горно.

МОРМА, МОРВА - шовковиця.

МОРЩИТИ ПОСТОЛИ - процес виготовлення постолів.

МОТОВИЛО - дерев'яне знаряддя для змотування ниток в мітки.

МУР - камінна стіна викладена всуху, без розчину.

МУТЛИКИ - орнаментальний мотив у вигляді мутликів - метеликів, який використовували у вишивці сорочок; в'язане мереживо у весільних хустинках.

МУШКИ - частина дівочої зачіски.

Н

НАВИВАТИ КУДЕЛЮ - закріплювати куклу на кужелі.

НАВІЙ - нитки основи, які навивалися на вал ткацького верста; верхній навій - вал для навивання ниток основи; нижній навій - вал для навивання готової тканини.

НАВОДИТИ ОБІД - процес з'єднання ободу з спицями колеса.

НАВУШНИКІ - частина дівочого головного убору.

НАГОЛОВАЧІ - деталь кінської упряжі.

НАЗБИРАТИ КУТАСИКІВ - нарвати польових квітів на купальський вінок.

НАЙ БУДЕ - нехай буде.

НАЛАВНИК - декоративна тканина з білим тлом та вузькими різнокольоровими смугами, яка використовувалася для застелення лави.

НАНАШКА - вінчальна мама.

НАНАШКО - вінчальний батько.

НА ОБОЧІ - на верхній частині гори або на гірському схилі.

НАОСНІК - деталь ходової частини воза.

НАПРАВЛЯТИ ВИВИХИ - засіб народної медицини, при якому лікували вивихи.

НАПРАВЛЯТИ ЗОЛОТНІКИ - засіб народної медицини, при якому лікували опущення шлунка.

НАПРАВЛЯТИ КІСТКИ - засіб народної медицини, при якому лікували (складали) переламані кістки.

НАСАД - деталь ходової частини воза.

НАЧИНКА - спеціальна обрядова страва, яку вживали лише на Різдо.

НИ - не

НИЗЯ - техніка вишивання (низь).

НИЗЯ ГУДЗИКОВАНА - різновид низі.

НОГІ - ноги.

НОСОК - деталь чобота (передня частина).

НУДІЛІ - пампушки, які виготовляють з тіста, замішаного на соді і молоці, смажать в киплячій олії, викладають на тарілку і поливають зверху сметаною.

О

ОБВОДИТИ ОБІД - процес згинання (обводження) розпареного бруска ободу навколо пня.

ОБІД - поминальна вечеря.

ОБІД, ОБОДИ, ОБІДДЯ - деталь колеса воза у вигляді круга, яка з'єднується спицями з букшею (колодкою).

ОБІЦЯТА - різновид декоративних тканин, які розміщують в хаті попід вікнами (на залавники, підвіконня, палатарі - інших селах краю); за технікою ткання бувають прості батка в батку (просто в батку); в батку з листочками, та килимові (обіцята плетені, обіцята вибрані); поділяються на буденні та святкові; ткалися в 6-8 пасом.

ОБНІЖЖЯ - нижня частина стола.

ОБОЧА - верхня частина гори.

ОБРУЧ - металева шина, яка утримує клепки у бондарному виробі.

ОДАЇ - хутори (з молдавської) (топонім).

ОКОЛІТ - сніпок житньої соломи перев'язаний перевеслом, що використовувався для пошивання дахів будинків.

ОКСАМЕНТ - оксамит.

ОРЧИК - деталь воза, яка з'єднує штильвагу з посторонками.

ОСЛІН - невеличка переносна лава.

ОСЬ - вісь, яка з'єднує два колеса у возі.

ОСЬО, ОЗЬДО ось

ОЦЕСЕ - оце.

П

ПАВУКИ - вироби з стебел жита чи пшениці, якими прикрашали хату, розвішуючи їх по сволоку.

ПАВУЧКИ - орнаментальний мотив, який використовувався у ткацтві.

ПАЛАНИЦЯ - великий пухкий круглий, відкритий зверху пиріг з цибулею, кропом та посіченим яйцем. Подають разом з холодним чи використовують під час весільного покривання молодят.

ПАЛАТАР - назва обіцят у сусідньому селі Вила (з молд.).

ПАПАХА - шапка з овечого хутра (барашкова шапка), святковий вид чоловічого головного убору; носили, заломивши верх.

ПАРОВИЦЯ - одягання верхнього одягу в парі: кожух одягали на мантину.

ПАСМО - міра лічби ниток, дорівнювала 10 чисниціям.

ПАСТИ КОЛШО - пасти череду.

ПАТЕЛЬНЯ - сковорода.

ПАЧІСКИ - короткі волокна конопель, що йшли на виготовлення ниток для товстих тканин (мішковини, верет, обіцят); те ж саме, що й миканка.

ПАЦЬОРКИ - скляне намисто.

ПЕРВАК - (сама старша) перша дитина.

ПИСОК - рот.

ПИТАТИ - запитувати.

ПІДВОДА - віз.

ПІДКАСАТИСЯ - підняти під пояс правий кінець запаски, щоб було видно підтичку.

ПІДКИДАТИ СТЕЛЮ - вирівнювати стелю хати під час її спорудження.

ПІДКУРЮВАТИ - спосіб знахарського лікування (підкурювання свяченими квітами або шматочками свячених тканин).

ПІДМЕТ - найкраща ділянка землі, на якій висівали коноплі; найчастіше розміщувалася біля річки.

ПІДОЙМА - деталь ходової частини воза.

ПІДОШВА - деталь чобота; нижня частина корова, яку на весіллі віддавали музикантам.

ПІЗЕНЬ - дві дерев'яні жердини з'єднані кілочком, якими притискали солому на гребені даху будівлі.

ПІЛКА - будь-яка виткана на ткацькому верстаті тканина; декоративна тканина для верет; невеличкий килим тканин в 9-11 пасом; частини станка сорочки.

ПІЛКА ВИБРАНА - техніка ткання пілки через одну нитку.

ПІЛКА ПЛ ЕЧЕНА - техніка ткання пілки через три нитки.

ПІДТЯЧКА - нижня частина жіночої сорочки (підтичка).

ПЛЕСТИ НА ВЕРСТАТІ, ПЛЕСТИ КВІТКУ - техніка ткання килимів та килимових виробів.

ПЛОТНИКИ - теслярі (з російської).

ПОВИРТАЙТИ ДО МЕНИ - зайдіть до мене.

ПОДВІЙНЯКИ - калачі для дітей, які складаються з двох простих калачів, кожен з яких виготовлено "у дві пелюстки".

ПОЛУДРАБОК - деталь ящика воза.

ПОКРИВАННЯ - спосіб пов'язування головних уборів (двох хусток).

ПОКРИВАТЕЛЬНА ХУСТКА - велика су конна хустка.

ПОМАНА - поминальний калач.

ПОРОБЛЯТИ - робити на зле, ворожити.

ПОРУКАВЛЯ - вишивка на рукаві (часто на подицах).

ПОСИЛАТИ ДАРИ - весільний звичай обмінюватися дарунками напередодні весілля, дари молодій складалися з двох калачів, які клали в миску, печива, цукерок, грошей, жита та двох сорочок, дари молодого включали майже те саме, лише замість сорочок - хустина.

ПОСКІНЬ - плоскінь.

ПОСТОЛИ - різновид шкіряного взуття.

ПОСТОРОНКИ - деталь кінської упряжі.

ПОХРЕСТИНИ - другий день христин.

ПОЧИНОК - міра напружених і змотаних на веретено ниток.

ПОШИВАЛНИКИ - майстри, які закріплювали околоти і китиці на даху хати (пошивали хату) та інших будівель.

ПОШИВАТИ ХАТУ - закріпити (пошити) околоти і китиці на даху хати.

ПРАДИВО - конопляні волокна.

ПРАДКА - верстат для ручного прядіння ниток (механічне веретено).

ПРАЗНИК - свято роду, яке святкують на Миколи зимового.

ПРАСТИ - процес прядіння нитки веретеном або прядкою.

ПРИМОВА - процес лікування людини.

ПРИСТАВ - втомився.

ПРИСТИГНЕ - доспіє

ПРИТИКА - нижня частина ярма.

ПРИШВА - деталь чобіт.

ПРОДУХА - отвір в землі, з якого взимку виходить тепле повітря.

ПРОСТИРАЛО - декоративна тканина в одну або дві зшитих пілки, з простим та складним орнаментом, у бідніших сім'ях використовувалася замість килима.

ПРОЩАЛЬНА НЕДІЛЯ - тиждень перед великим постом (колодія).

ПУСКАТИ МІТКИ В КРОХМАЛЬ - спосіб обробки ниток крохмалем, щоб їх волокна в процесі ткання не з'єднувалися між собою.

ПУСКАТИ КОЛШО - починати частувати гостей на весіллі, наливаючи чарку від молодих до гостей, може бути одна або дві колії.

ПУТАНА ГЛАДЬ - техніка вишивання рушників (різновид гладі).

ПШЕНИЧКА - декоративні зборки на рукаві сорочки.

Р

РИТКИ - інструмент, за допомогою якого нитки основи розміщували рівномірно під час навивання їх на навії.

РІНЬ - дрібні камінці.

РОЖЕСТВО - калач з ріжками для корови, випечений на Різдво; кладуть на горщик з кутею під час різдвяних свят; дають корові тоді, коли буде телитися.

РОЗВІД СИНІЙ - вишивання синіми нитками.

РОЗПУСКАТИ ФАРБУ - розчиняти фарбу у кип'яченій воді для фарбування тканин.

РОЗСІЛ - борщ-капусняк.

РУБЕЛІ - намисто з монет.

РУНО - овеча вовна.

РУШНИКИ ВИШИТІ НА ВЕРСТАТІ-рушники виткані на верстаті "сливками", "виноградом", "вишнями".

САЖАВКА - невеличка штучна водойма для розведення риби.

САК - риболовна снасть.

САМОВАР - орнаментальний мотив, який використовувався при вишиванні рушників.

САНИ - транспортний засіб; були прості та залубні (виїзді - святкові).

СВИРБИВУС - шипшина.

СВІТИЛКА - подруга молодої, яка тримає на весіллі біля молодих запалені весільні свічки нанашок.

СЕРПАНОК - головний убір заміжньої жінки (різновид намітки).

СИТИНКО - невеличке сито (решето), яке використовували для просівання борошна, при лікуванні уроків, а інколи і для ловлі риби.

СІМ'ЙОЮ - сім'єю.

СКОПИТИЛАСЯ - померла.

СКРУТ - деталь ходової частини воза (поворот, тяга).

СКУБТИ ВОВНУ - процес підготовки вовни до прядіння.

СЛИВКИ - орнаментальний мотив, який використовувався при тканні рушників.

СНИЦІ - деталі ходової частини воза.

СНІЗКИ - два прута, які зсередини з'єднували ярмо з притикою.

СНУВАЛКА - інструмент у вигляді двох прямокутних рам з віссю посередині, використовувався для підготовки (снування) ниток основи.

СНУВАТИ - навивати нитки на снувалку.

СОЛОМ'ЯНИКИ - ємкості для зберігання зерна, виплетені з соломі.

СОСОНКА - орнаментальний мотив у вишивці сорочок.

СОФА - дерев'яний диван.

СПІДНИЦЯ НА БРИЖАХ - широка спідниця густо призбирана в поясі.

СПІДНИЦЯ З ФАЛДОЧКАМИ - спідниця зі складками

СТАТВИНИ - середня частина ткацького верстата (без рам).

СТЕЛИТИ ДОРОГУ - обрядова дія застиляння дороги піками (килимами), рушниками, по якій несуть домовину з покійником.

СТЕЛИТИ КРАСОТУ - застиляти кузов машини найкращими килимами під час похорон.

СТОРЦОВИЙ КОМІР - стоячий колір у сорочках.

СТОРЦОВИКИ - межові камені.

СТРЕЛКИ - деталі кінської упряжі.

СТЯГЛІ - деталі драбини (у ящику воза).

СТЯГУВАТИ КУКЛУ - процес чесання конопляного волокна.

СУРЖКОВЕ ПОЛОТНО - саме тонке полотно, виготовлене з кукол (ткалося в 12, 13, та 15 пасом).

ТА - тату (форма звертання).

ТАКО - ось так. ТАЯ - та.

ТЕЙ - той.

ТЕПЛИЦЯ, ТЕПЛИЧИНА - спеціальна споруда, місце для прання, яке влаштовують біля джерела (ізвора).

ТЕРМІТТЯ - дрібні залишки стебел конопель, які утворювалися під час розбивання їх на бательні.

ТИПЕР - нині.

ТІК - спеціально підготовлене місце на подвір'ї, де обмолочували снопи з зерном.

ТОДИ - потім.

ТОРГОВИЦЯ - ярмарок, на якому продають худобу.

ТРАЧ - велика дворучна пила, для поздовжнього розпилювання дерев'яних колод; майстер, який працює цією пилою.

ТРИНІЖКИ - металева підстава "на трьох ногах", на яку ставили посуд під час приготування страв на відкритому вогнищі у дворі.

ТРІЙЦЯ - зелені свята; обрядовий букет з квітів (сухого васильку, колосків жита, пшениці, засушених купчаків, чорнобривців, кетягів калини) з великою восковою свічкою та обв'язаний червоною стрічкою, обов'язково освячувалися і використовувалися під час лікування (ними підкурювали хвору людину або тварину).

ТЯ - тебе.

У

УЗДЄЧКА - вуздечка, деталь кінської упряжі.

УЗДРЛИ - побачили.
УМОКНУТ - вимокнут (про коноплі).
УСЬОГО - усе

Ф

ФАЛДОЧКИ, ФАЛЬБАНОЧКИ - складки (оборки) на спідниці, які слугували для прикрашання одягу.

ФАСОЛЬКИ - орнаментальний мотив у вишивці, вишивали у поєднанні з кривулькою.

ФАТКА - риболовна снасть.

ФІГУРА - хрест.

ФІНИ - молоде подружжя, яким опікуються вінчальні нанашки.

ФІСТ - хвіст.

ФУРМАНКА - дорожній одяг із сукна без рукавів.

ФУСТИНКА хустинка.

ФУСТИНКА ВЕСІЛЬНА невеличка хустинка (30 x 30 см) червоного кольору прикрашена мереживом "мутлики", готувалася як для молодого, так і для молодої. Через ці хустинки на другий день весілля, в понеділок, гості віталися з молодими.

ХАТА - більша жила кімната в будинку.

ХАТЧИНА - менша кімната в будинку.

ХЛІВ - господарська споруда, яка використовується для утримання великої рогатої худоби.

ХОДІТ НО СЮДИ - підійдіть сюди; підійдіть до мене.

ХРЕСТИКИ - орнаментальний мотив, який використовувався у ткацтві.

ХРЕСТИННІ КВІТОЧКИ - букетики виготовлені з васильку та барвінку; використовуються на хрестинах.

Ц

ЦАРСЬКЕ ШМАТТЯ - народна назва одягу солдатів царської армії.

ЦИБЕР - невисокий дерев'яний бондарний виріб об'ємом 40-50 літрів.

ЦЕБРИНА - верхнє кам'яне кільце у криниці.

ЦИРКА - техніка вишивки (різновид змережування).

ЦІВКА - дерев'яна трубочка, на яку намотували нитки для ткання, разом з намотаними нитками цівку вкладали у човник.

ЦПІЛНО - деталь ціпа.

ЧЕМЕРКА - різновид верхнього одягу із сукна.

ЧИСНИЦЯ - міра в три нитки.

ЧПОК - головний убір (очіпок).

ЧУБАН - чабан.

ЧУГАЙНА - верхній одяг із сукна.

Ш

ШАБАК - техніка вишивки (різновид мережки).

ШАПКА БАРАШКОВА - шапка пошита з шкіри ягнят (смушкова).

ШАРУВАТИ - сапати.

ШВАЙКА - інструмент для пробивання отворів у шкірі.

ШВОРИНЬ - металевий стержень.

ШИПОТ - лісове джерело (стара назва Кирлиг).

ШПР - металева нитка (сухозлітка), яка використовувалася для вишивання сорочок.

ШПРОМ ВИШИТА СОРОЧКА - сорочка вишита металевими нитками (сухозліткою).

ШЛЮФ - деталь воза.

ШМАЛЮХИ - ключчя конопель, обмотане чистою тканиною, інколи з додаванням запашних трав, освячували на Водохрещі, використовували для обкурювання худоби і житла.

ШМАРОВИДЛЮ - суміш виготовлена з воску і смоли, яка використовувалась для змащування колеса, щоб зменшити тертя осі воза з колодкою (букшею) колеса.

ШНУР ПОЛЯ - міра площі в 0,60 га.

ШО - що

ШПИЦІ - деталі колеса, які з'єднують обід з букшею.

ШТАБА - металева шина, яка надівалася на обід колеса.

ШТИЛЬВАГА - деталь воза, до якої кріпиться орчик.

Щ

ЩОБИСЬ КОЛЬКИ НАПИВСЯ щоб ти

кольки напився, в розумінні - щоб ти захворів, так кажуть до п'яниці.

Ю

ЮРОК - дерев'яний інструмент у вигляді загостреної палички для закручування перевесел у снопах.

Я

ЯБЛУЧКОМ - орнаментальний мотив, що використовувався для оздоблення краю обіцят.

ЯДУХА - хвороба схожа на астму.

ЯРМО - упряж для волів, складалося з власне ярма, притики, двох снізок, двох занізок та металевого кільця.

ЯЩИК - верхня частина воза, в якому перевозять вантажі.

СЛОВНИК ІМЕН

ЖІНОЧІ

Антонія, Антося [Антоніна]
Валентія
Варвара
Зоня, Зонька [Зоя]
Калістра
Клевада

Лена [Олена]
Лівідора
Лімпія
Любина [Люба]
Марфа, Марфина
Настаса, Настасія
Параска

Пістина
Санда [Олександра]
Секлета
Сосана [Сусана]
Юзина
Явдоха
Яріса [Лариса]

ЧОЛОВІЧІ

Авакум
Авксентій
Альбін
Амбросій
Антин
Аргатій
Арсеній
Артем
Архип
Афон
Бартлон
Борис
Варнава
Вікентій
Гавдій
Гаврило
Гамос
Герман
Гліб
Григір
Гурій
Давід
Дей
Дементій
Дем'ян
Дорофій
Дорохтей
Дев
Є в с ей
Зосим
Зосій

Іларіон
Ілля, Ілія
Іпатій
Ісак
Йосип
Калина
Каліст
Калістин
Капітон
Касян
Кесар
Кирило
Клим
Корній
Ксенофонт
Кузьма
Купріян
Лаврентій
Лазар
Леонтій
Ликентій
Лівідор
Логвін
Люферій
Мавр
Маврикій
Максим
Мануїл
Марко
Мартьян
Меркурій

Мефодій
Микита
Модест
Мойсей
Мокій
Назар
Наум
Нестор
Никифор
Никон
Овдій
Овсій
Олімп
Олімпій
Омельян
Онуфрій
Орест
Панкратій
Пантелеймон
Панфіл
Парамон
Пахом
Пилип
Порфир
Порфирій
Прокіп
Прохор
Сава
Сидір
Симон
Серапіон

Серафім
Соловей
Софон
Спиридон
Стратон
Танасій
Тимофій
Терентій
Тодор
Тодосій

Трифон
Трофон
Трофим
Тун (Тунчик)
Филимон
Філарет
Флор
Фока
Фокій
Фотій

Харлампій
Хирсаній
Христофор
Юстин
Юхим
Юхтодь
Яків
Ярема
Ярмулей [Єрмолай]